

Lausunto ympäristövaliokunnalle

Keskityn lausunnossani ekologisen kompensaation ja kuntien maankäytön suhteeseen, koska keskityn tutkimuksessani kyseiseen teemaan. Jaan lausuntoni yhteen yleiseen ja kolmeen tarkempaan huomioon.

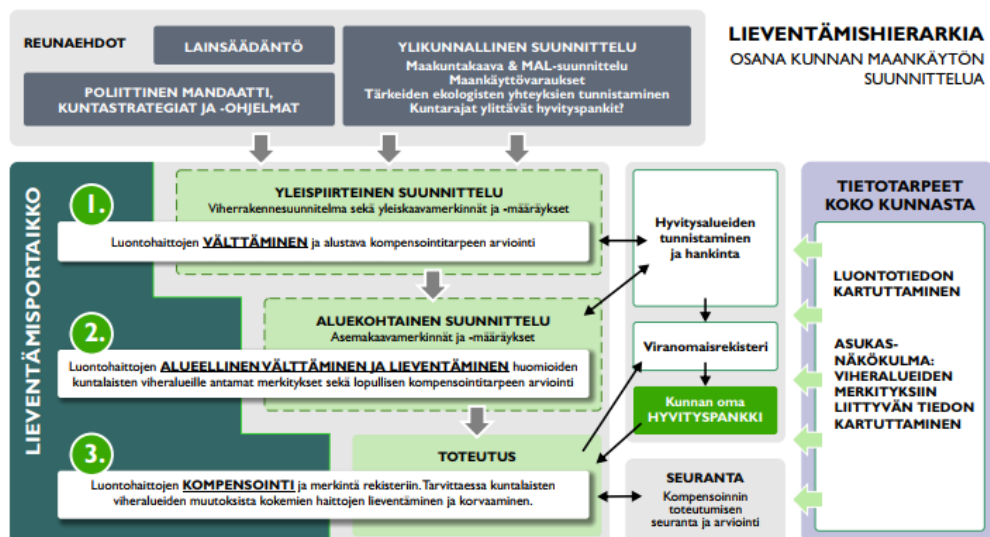
Yleinen huomio:

Suomessa on tehty ideologinen valinta luonnonsuojelun vapaaehtoisuuden puolesta. Esimerkiksi metsiensuojelutilanteissa tämä on ymmärrettävä ja monessa mielessä sosiaalisesti kestävä valinta, joka korostaa omistajan päätösvoimaa alueisiinsa. Valinta on kuitenkin valunut yleiseksi toimintamalliksi, joka tekee luonnonsuojelusta monessa tapauksessa kallista suhteessa tilanteeseen, jossa luontohaittojen aiheuttaja olisi vastuussa haittojen korvaamisesta ja merkittävien haittojen aiheuttaminen olisi estetty. Luonnonsuojelun vapaaehtoisuus on siis tulonsiirto valtiolta luontohaittojen aiheuttajille. Lopulta valtio maksaa luonnonsuojelusta moninkertaisesti suhteessa tilanteeseen, jossa merkittävien haittojen aiheuttaminen olisi estetty lainsäädännöllä, tai niiden korjaamiseen veloitettaisiin. Tämä on erityisen totta nyt, mutta ongelma jatkuu, joskin vähäisempänä, myös ekologisen kompensaation kohdalla nykyisen lakiehdotuksen tullessa voimaan.

Spesifit huomiot:

- 1) **Vapaaehtoisuus kuntakontekstissa.** Esityksessä ekologinen kompensaatio kuvataan kokonaan vapaaehtoisena versiona, vaikka koko valmistelun ajan mukana oli myös velvoittava kompensaatio luonnonsuojelulain poikkeuslupia koskevilla tapauksilla. Velvoittavuuden poistaminen rikkoo aiheuttaja maksaa -periaatetta ja rankaisee niitä tahoja, jotka pyrkivät aidosti hyvittämään aiheuttamansa luontohaitat. Tällä hetkellä esimerkiksi Helsingin, Espoon, Lahden ja Jyväskylän kaupungit kehittävät tutkimushankkeidemme (No Net Loss City-hanke, ja STN-konsortio BOOST) kanssa omaan maankäyttöön liittyvää ekologisen kompensaation mallia. Velvoittavan kompensaation puuttuessa nämä edelläkävijät joutuvat kantamaan suuremman osan luonnonsuojelun kustannuksista. Tämä näkyi esimerkiksi Helsingin kaupungin lausunnossa lakiehdotukseen. He puolsivat velvoittavaa kompensaatiota. Velvoittavaa kompensaatiota vastustavat lausunnot olivat pääosin sellaisten haitan aiheuttajien antamia, jotka hyötyvät luonnonsuojelun kustannusten siirtymisestä valtion ja vapaaehtoisten edelläkävijöiden taakaksi. Velvoittavuuden palauttaminen esitykseen olisi kansantaloudellisesti järkevä valinta ja lisäisi luonnonsuojelun oikeudenmukaisuutta.

- 2) **Sääntely tukee tienraivaajaa.** Monet kasvavat kunnat ovat määrätietoisesti rakentamassa kaavoitusjärjestelmäänsä niin, että ekologinen kompensatio nivoutuu sen osaksi. Sekä tutkijat, että kaupunkien maankäytön asiantuntijat tunnistavat ekologisen kompensaation relevantiksi ja välttämättömäksi osaksi maankäyttöä jos luontokato halutaan pysäyttää. Alla olevassa kuvassa (raportista Hohti ym., painossa) ekologinen kompensatio täydentää kaavoitukseen jo nykyisin kuuluvaa luontohaittojen välttämistä ja lieventämistä, mutta ei korvaa niitä. Oikeastaan ainoa vaihtoehto olisi rakentamisen pysäyttäminen. Koen, että kasvavat kaupungit ovat luontokadon pysäyttämisen tienraivaajia maassamme. Tätä työtä pitäisi tukea, koska kyseessä on toimijalähtöinen ponnistus luontokadon pysäyttämiseksi. Parasta tukea on lainsäädäntö joka asettaa toiminnalle raamit.

- 3) **Hyvityksen ostaja tarvitsee lainsäätäjän tukea.** Kunnat suunnittelevat pääsääntöisesti kahdenlaista mallia ekologiseen kompensaatioon: Ensimmäisessä mallissa kunta perustaa ao. kuvan kaltaisen oman hyvityspankin, jossa olevia maa-alueita se suojelee tai ennallistaa tarpeen tullen hyvittääkseen rakentamisesta johtuvaa luontokatoa. Toisessa mallissa se ostaa hyvityksiä vapailta markkinoilta, joko naapurikunnilta tai hyvityksiä tarjoavilta toimijoilta, esimerkiksi maanomistajilta. Ensimmäistä mallia kunta voi toteuttaa itsenäisesti, ilman ohjaavaa lainsäädäntöä, mutta toista mallia kohti menevät kunnat, esimerkiksi Espoo ja Helsinki, tarvitsevat tuekseen toimivaa lainsäädäntöä ja sääntelyä.